

Початок

*Якби я наставляв юнака на життєвий шлях, то порадив би йому
знайти собі гарних батька й матір і народитися в Огайо.*

Вілбер Райт

I

На одній із світлин, де брати зняті разом, вони сидять поруч на сходах заднього ганку будинку родини Райтів, що стояв на маленькій бічній вулиці в західній частині Дейтона, штат Огайо. То був 1909 рік, пік їхньої слави. Вілберу тоді було 42, Орвіллу – 39. Вілбер, з видовженим, непроникним обличчям, виглядає відстороненим, так, нібито думками витає десь далеко, що, напевно, так і було. Він худорлявий, доволі високий, з довгим носом і видовженим підборіддям, чисто виголений і лисий. На ньому простий темний костюм і високі зашнуровані черевики – у стилі їхнього батька-священника.

Орвілл дивиться просто в камеру, безтурботно закинувши ногу на ногу. Він виглядає дещо гладкішим і молодшим за свого брата та, крім старанно підстрижених вусиків, має ще й трохи більше волосся на голові. Орвілл вдягнутий у світліший і краще зшитий костюм, модні шкарпетки з «ромбиками» та модельні туфлі. Ці «ромбики» на шкарпетках були найбільшим проявом легковажності, яку міг собі дозволити чоловік із роду Райтів. У такій позі добре видно його руки – дуже вмілі руки, які на той час вже багато зробили, що відіграло неабияку роль у забезпеченні дивовижних змін у нашому світі.

Судячи з виразу обличчя братів, можна припустити, що вони дуже серйозні люди, хоча насправді так не було. Просто жоден із них не любив фотографуватись. «Чесно кажучи, – писав один журналіст, – камера не любить братів...» Та найбільш нехарактерним в їхній позі є те, що вони сидять, нічого не роблячи, а таке траплялося вкрай рідко.

Усі в Дейтоні знали, що ці двоє були неймовірно стриманими, працьовитими людьми та, в прямому сенсі слова, нерозлучними. «Нерозлучні, як близнюки», — казав батько, які «не можуть існувати»^{*} один без одного.

Вони жили в одному будинку, працювали разом по шість днів на тиждень, разом обідали, тримали свої гроші на спільному банківському рахунку і навіть «думали однаково», казав Вілбер. Їхні очі були однакового сіро-блакитного кольору, хоча в Орвілла вони були ближче посаджені та менш виразні. У них навіть почерк був однаковий — прямий і розбірливий, як у батька, — і голос. Коли хтось із них озивався з іншої кімнати, то одразу й не зрозумієш, хто саме.

Орвілл завжди був гарно вдягнений, натомість Вілбер мав зріст 178 сантиметрів, тобто був вищим за брата на 2,5 сантиметра, і подекували, що жінки — частіше у Франції, ніж у Дейтоні, — вважали його загадковим і вельми привабливим чоловіком.

Обидва брати любили музику: Вілбер грав на губній гармошці, а Орвілл — на мандоліні. Часом за роботою вони спонтанно починали одночасно насвистувати чи мугикати одну й ту саму мелодію. Обидва були прив'язані до своєї домівки. Обидва любили кухарити. Бісквіти та цукерки були фірмовим блюдом Орвілла. Вілбер пишався своїми соусами і на День подяки чи на Різдво брав на себе приготування начинки для індички.

Так само, як їхні батько і сестра Кетрін, брати були дуже діяльними, старанно працювати щодня, крім неділі, було їхнім звичним способом життя. Якщо їм не треба було йти на роботу, то вони обов'язково щось «покращували» вдома. Важка праця була їхнім віросповіданням, тож вони почувалися піднесеними та щасливими, працюючи над своїми проектами за одним верстаком, вдягнувши робочі фартухи, щоб не забруднити костюмів та краваток.

Судячи з усього, вони добре ладнали. Кожен із братів знав, яким був внесок іншого в досягнення поставленої мети, кожному був добре відомий характер іншого і між ними завжди існувало негласне розуміння того, що старший на чотири роки Вілбер був першим номером в їхній команді, старшим братом.

Не можна сказати, що в них завжди все було гладко. Брати могли бути неймовірно вимогливими та критичними один до одного, могли сперечатися, голосно сваритись. Часом після годин гарячих суперечок з'ясовувалось, що вони перебувають так само далеко від порозуміння, як і на початку сварки, за винятком того, що тепер кожен відстоював початкову позицію іншого.

^{*} Тут і далі в ланках наведені фрази з різних джерел, які автор вважав за потрібне процитувати дослівно, аби якомога реалістичніше змалювати життя американських братів-винахідників. — *Прим. ред.*

Ніхто з них не намагався видаватися кращим, ніж він є — якість, яку високо цінували в Огайо. Брати не лише не прагнули слави, вони всіляко її уникали. А коли слава таки прийшла до них, обидва залишилися скромними та невибагливими.

Разом з тим брати не в усьому були схожими, хоча й часто поводитися, як близнюки. В дечому вони відрізнялися, якісь їхні відмінності були очевидними, інші не так впадали в око. Так, Вілбер був «неймовірно активним у рухах», доносячи свою думку, він завзято жестикулював, міряючи простір довгими, швидкими кроками. Орвілл же жестикулював більш-менш помірно. Вілбер за своїм характером був більш серйозним, стараннішим і схильним до роздумів. Його здатність запам'ятовувати побачене й почуте була вражаючою. «У мене з пам'яттю зовсім погано, — щиро зізнавався Орвілл, — а от він ніколи нічого не забуває».

Здатність Вілбера до зосередження була такою, що декому він здавався трохи дивним. Він міг абстрагуватися від усіх. «Складалося враження, що Вілбер Райт, — розповідав його давній шкільний приятель, — живе в якомусь своєму, створеному ним світі».

Заглиблений у свої роздуми, він щоранку вибігав із дверей без капелюха і вже за п'ять хвилин за ним повертався.

Усі сходилися на думці, що Вілбер був людиною «надзвичайної харизми», він міг залишатися незворушним за будь-яких обставин, «ніколи не втрачав рівноваги», як любив казати про нього батько. Він був унікальним публічним оратором і неабияким письменником, що було нетиповим для такої мовчазної людини. Він не надто охоче виступав на публіці, та коли він це робив, його зауваження були незмінно чіткими, слухними і часто незабутніми. У професійній кореспонденції — а це незліченні пропозиції та звіти — не менше ніж у приватному листуванні, його словниковий запас і використання мови були на найвищому рівні, значною мірою завдяки наполегливій вимогливості його батька. Ця здібність була першочерговою складовою їхніх із братом безпрецедентних досягнень.

«Здається, Віллу подобається писати, тож я залишив літературну частину нашої роботи йому», — пояснював Орвілл. Насправді, Орвілл дуже любив писати, нехай це переважно була сімейна переписка, а найбільше задоволення він отримував від листування з Кетрін. Він робив це з душею та з гумором. На початку їхнього великого проекту Вілбер писав майже всі листи, що стосувалися їхніх інтересів, від себе особисто, так ніби він самостійно працював над цим проектом. Та, схоже, Орвілла це зовсім не бентежило.

Із них двох Орвілл мав більш спокійну вдачу. Говіркий і веселий вдома, поза рідними стінами він ставав хворобливо сором'язливим, успадкувавши цю рису від своєї покійної матері, відмовлявся брати на себе будь-яку публічну роль, залишаючи все Вілберу. На відміну від брата Орвілл був більш життєрадісним і більш оптимістичним. Крім того, він мав від природи підприємницьку жилку, а його видатні успіхи в галузі механіки стали у пригоді в усіх їхніх починаннях.

Вілбер мало переймався тим, що скажуть чи подумають про нього люди, натомість Орвілл був дуже сприйнятливим до будь-якої критики чи насмішок. З ним часом ставалися «типові напади», як їх називали в сім'ї. Так було, коли Орвілл був перевтомлений чи почувався опуканим, і виявлялося це в нехарактерних для нього погіршенні настрою та підвищеній дратівливості.

На публіці більше уваги привертав до себе Вілбер, навіть коли переважно мовчав. «Для порівняння, — писав один зі спостерігачів, — містер Орвілл Райт не наділений виразною індивідуальністю. Інакше кажучи, серед натовпу чоловіків ваш погляд його не виділить, а інстинктивно затримається саме на містерові Вілбері».

Наслідуючи батька, обидва брати завжди були справжніми джентльменами, від народження гречними з усіма. Вони ніколи не вживали міцних алкогольних напоїв, не палили, не грали в азартні ігри і обидва залишалися, як полюбляв казати батько, «незалежними» республіканцями. Вони були холостяками і, за всіма ознаками, не мали наміру найближчим часом змінювати цей свій статус. Орвілл постійно зауважував, що першим має одружитися Вілбер, бо він старший. Вілбер же заявляв, що не має на це часу. Подейкували, що він просто соромився жінок. За спогадами одного з приятелів, Вілбер ставав «жахливо знервованим», коли поблизу з'являлася молода жінка.

Спільною їхньою рисою було єднання заради досягнення мети та непохитна рішучість. Брати самі визначили свою «місію».

Вони все ще жили вдома зі своїм батьком, мандрівним кліриком, який часто виїжджав у справах церкви, та своєю сестрою Кетрін. Молодша за Орвілла на три роки, вона була яскравою, привабливою, неймовірно самовпевненою, єдиною випускницею коледжу в їхній родині та найбільш товариською з-поміж решти трьох мешканців будинку. Після закінчення коледжу в Оберліні, штат Огайо, в 1898 році вона повернулася в Дейтон, щоб викладати латину в щойно відкритій середній школі. За словами Орвілла, саме завдяки її старанням зі школи було виключено за неуспішність багато майбутніх лідерів Дейтона. Сама ж Кетрін казала про тих, кого вона називала «сумнозвісно поганими» хлопцями, «я придушила їх зухвалість у зародку».